

מסכת תענית -- אימרות והנהגות

דף

אמר ר' יוחנן ג' מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח ואלו הן מפתח של גשמים ומפתח של חיה ומפתח של תחיית המתים מפתח של גשמים דכתיב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו (דברים כה, יב)	תענית א:ב
ואמר רב אשי כל ת"ח שאינו קשה כברזל אינו ת"ח שנא' (ירמיהו כג, כט) וכפטיש יפוצץ סלע	תענית ד:א
אמר רבי יונתן שלשה שאלו שלא כהוגן לשנים השיבוהו כהוגן לאחד השיבוהו שלא כהוגן ואלו הן אליעזר עבד אברהם ושאלו בן קיש ויפתח הגלעדי אליעזר עבד אברהם דכתיב (בראשית כד, יד) והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך וגו' יכול אפי' חיגרת אפי' סומא השיבו כהוגן ונזדמנה לו רבקה	תענית ד:א
ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא	תענית ה:ב
אמר ר' אבהו גדול יום הגשמים מתחיית המתים דאילו תחיית המתים לצדיקים ואילו גשמים בין לצדיקים בין לרשעים	תענית א:ז
אמר רב יהודה גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה שנא' (דברים לב, ב) יערף כמטר לקחי ואין לקח אלא תורהאמר רב יהודה	תענית א:ז
וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות שנאמר יערף כמטר לקחי ואין עריפה אלא הריגה שנאמר (דברים כא, ד) ועפרו שם את העגלה בנחל	תענית א:ז
אמר רבי חמא (אמר רבי) חנינא מאי דכתיב (משלי כז, יז) ברזל בברזל יחד לומר לך מה ברזל זה אחד מחדד את חבירו אף שני תלמידי חכמים מחדדין זה את זה בהלכה	תענית א:ז
דאמר ר' חנינא הרבה למדתי מרבתי ומחבירי יותר מרבתי ומתלמידי יותר מכולן	תענית א:ז
ואמר רבי חנינא בר אידי למה נמשלו דברי תורה למים דכתיב הוי כל צמא לכו למים לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה	תענית א:ז
אמר רבי חמא בר' חנינא גדול יום הגשמים כיום שנבראו שמים וארץ שנאמר (ישעיהו מה, ח) הרעיפו שמים ממעל ושחקים יזלו צדק תפתח ארץ ויפרו ישע וצדקה תצמיח יחד אני ה' בראתי בראתים לא נאמר אלא בראתי	תענית ז:ב
אמר רב אושעיא גדול יום הגשמים שאפי' ישועה פרה ורבה בו שנאמר תפתח ארץ ויפרו ישע	תענית ז:ב
אמר רבי תנחום בר חנילאי אין הגשמים יורדים אלא א"כ נמחלו עונותיהן של ישראל שנאמר (תהלים פה, ב) רצית ה' ארצך שבת שבות יעקב נשאת עון עמך כסית כל חטאתם סלה	תענית ז:ב
אמר ר' תנחום בריה דרבי חיאי איש כפר עכו אין הגשמים נעצרין א"כ נתחייבו שונאיהן של ישראל כליה שנאמר (איוב כד, יט) ציה גם חום יגזלו מימי שלג שאול חטאו	תענית ז:ב
אמר רב חסדא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תרומות ומעשרות	תענית ז:ב
אמר רבי שמעון בן פזי אין הגשמים נעצרין אלא בשביל מספרי לשון הרע שנאמר (משלי כה, כג) רוח צפון תחולל גשם ופנים נזעמים לשון סתר	תענית ז:ב
אמר רב המנונא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל עזי פנים	תענית ז:ב
אמר רב המנונא כל אדם שיש לו עזות פנים סוף נכשל בעבירה שנאמר ומצח אשה זונה היה לך רב נחמן אמר בידוע שנכשל בעבירה שנאמר היה לך ולא נאמר יהיה לך	תענית ז:ב
אמר רב המנונא כל אדם שיש לו עזות פנים מותר לקרותו רשע שנאמר (משלי כא, כט) העז איש רשע בפניו רב נחמן בר יצחק אמר מותר לשנאותו שנאמר (קהלת ה, א) ועז פניו ישונא אל תקרי ישונא אלא ישנא	תענית ז:ב
אמר רב קטינא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תורה שנאמר (קהלת י, יח) בעצלתים ימך המקרה בשביל עצלות שהיה בישראל שלא עסקו בתורה	תענית ז:ב
אמר ר' אמי אין הגשמים נעצרין אלא בעון גזל שנאמר (איוב לו, לב) על כפים כסה אור בעון כפים כסה אור	תענית ז:ב
מאי תקנתיה ירבה בתפלה שנאמר (איוב לו, לב) ויצו עליה במפגיע ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר (ירמיהו ז, טז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה [וגו'] ואל תפגע בי	תענית ז:ב
רבא אמר אם ראית תלמיד שלמודו קשה עליו כברזל בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים שנאמר והוא לא פנים קלקל מאי תקנתיה ירבה עליו רעים שנאמר וחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה כ"ש אם הוכשרו מעשיו בפני רבו מעיקרא	תענית ח:א
רבא אמר שני ת"ח שיושבין בעיר אחת ואין נוחין זה לזה בהלכה מתקנאין באף ומעלין אותו שנאמר מקנה אף על עולה אמר ר"ל מאי דכתיב אם ישוך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון לעתיד לבא מתקבצות ובאות כל החיות אצל הנחש ואומרים לו ארי דורס ואוכל זאב טורף ואוכל אתה מה הנאה יש לך אמר להם ואין יתרון לבעל הלשון	תענית ח:א
אמר רבי אמי אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו שנאמר (איכה ג, מא) נשא לבבנו אל כפים	תענית ח:א
אמר רבי יוחנן כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיקין עליו הדין מלמעלה שנאמר אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף רבי חיאי בר אבין אמר רב הונא מהכא (תהלים צ, יא) וכיראתך עברתך	תענית ח:א
אמר ריב"ל כל השמח ביסורין שבאין עליו מביא ישועה לעולם שנאמר בהם עולם ונושע אמר ריש לקיש מאי דכתיב (דברים יא, ז) ועצר את השמים בשעה שהשמים נעצרין מלהוריד (טל ומטר) דומה לאשה שמחבלת ואינה יולדת	תענית ח:א
ואמר רבי יצחק שמש בשבת צדקה לעניים שנאמר (מלאכי ג, כ) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא	תענית ח:ב

מסכת תענית -- אימרות והנהגות

דף

<p>אמר רבי יצחק גדול יום הגשמים שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת בו שנאמר (דברים כח, יב) לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידך</p>	תענית ח:ב
<p>ואמר רבי יצחק אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר (דברים כח, ח) יצו ה' אתך את הברכה באסמך</p>	תענית ח:ב
<p>תנא דבי ר' ישמעאל אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמך</p>	תענית ח:ב
<p>ת"ר הנכנס למוד את גרנו אומר יר"מ ה' אלהינו שתשלח ברכה במעשה ידינו התחיל למוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה מדד ואח"כ בירך הרי זו תפלת שוא לפי שאיין הברכה מצויה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי מן העין</p>	תענית ח:ב
<p>ואמר רבי יוחנן גדול יום הגשמים כיום קבוץ גליות שנאמר (תהלים קכו, ד) שובה ה' את שביתנו כאפיקים בנגב ואין אפיקים אלא מטר שנאמר (שמואל ב כב, טז) ויראו אפיקי ים</p>	תענית ח:ב
<p>ואמר רבי יוחנן גדול יום הגשמים שאפילו גייסות פוסקות בו שנאמר (תהלים סה, יא) תלמיה רוח נחת גדודיה</p>	תענית ח:ב
<p>ואמר רבי יוחנן אין הגשמים נעצרין אלא בשביל פוסקי צדקה ברבים ואין נותנין שנאמר (משלי כה, יד) נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר</p>	תענית ח:ב
<p>וא"ר יוחנן מאי דכתיב דברים יד, כב) עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר אשכחיה ר' יוחנן לינוקא דריש לקיש אמר ליה אימא לי פסוקיך א"ל עשר תעשר א"ל ומאי עשר תעשר א"ל עשר בשביל שתתעשר</p>	תענית ט:א
<p>ר' יוסי בר' יהודה אומר שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל אלו הן משה ואהרן ומרים וג' מתנות טובות ניתנו על ידם ואלו הן באר וענן ומן באר בזכות מרים עמוד ענן בזכות אהרן מן בזכות משה</p>	תענית ט:א
<p>תניא ר' אליעזר אומר כל העולם כולו מממימי אוקיינוס הוא שותה שנאמר (בראשית ג, ו) ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה</p>	תענית ט:ב
<p>ר' יהושע אומר כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה שנאמר (דברים יא, יא) למטר השמים תשתה מים אלא מה אני מקיים ואד יעלה מן הארץ מלמד שהעננים מתגברים ועולים לרקיע ופותחין פיהן כנוד ומקבלין מי מטר שנאמר (איוב לו, כז) יזקו מטר לאדו ומנוקבות הן ככברה ובאות</p>	תענית ט:ב
<p>ללמדך שגדול יום הגשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ שנאמר (איוב ט, ז) עושה גדולות עד אין חקר וכתיב (איוב ה, ז) הנותן מטר על פני ארץ וכתיב להלן (ישעיהו מ, כח) הלא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם ה' אין חקר לתבונתו</p>	תענית ט:ב
<p>ת"ר א"י נבראת תחילה וכל העולם כולו נברא לבסוף שנאמר (משלי ח, כו) עד לא עשה ארץ וחוצות א"י משקה אותה הקב"ה בעצמו</p>	תענית י:א
<p>מים העליונים במאמר הם תלויים ופירותיהן מי גשמים שנאמר (תהלים קד, יג) מפרי מעשיך תשבע הארץ כמאן כר' יהושע ור' אליעזר ההוא במעשה ידי של הקב"ה הוא דכתיב אריב"ל כל העולם כולו מתמצית גן עדן הוא שותה שנאמר (בראשית ג, ז) ונהר יוצא מעדן וגו'</p>	תענית י:א
<p>דכתיב אריב"ל כל העולם כולו מתמצית גן עדן הוא שותה שנאמר (בראשית ג, ז) ונהר יוצא מעדן וגומר</p>	תענית י:א
<p>אי זהו יחיד ואיזהו תלמיד יחיד כל שראוי למנותו פרנס על הצבור תלמיד כל ששואלין אותו דבר הלכה בלמודו ואומר ואפילו במסכת דכלה</p>	תענית י:ב
<p>והאמר ר' אלעאי בר ברכיה שני תלמידי חכמים שמהלכים בדרך ואין ביניהן דברי תורה ראויין לישרף שנאמר (מלכים ב ג, יא) ויהי המה הולכים (הולך) ודבר והנה רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם</p>	תענית י:ב
<p>תנא אל תפסיעו פסיעה גסה והכניסו חמה לעיר אל תפסיעו פסיעה גסה דאמר מר פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם</p>	תענית י:ב
<p>אמר רב לעולם יצא אדם בכי טוב ויכנס בכי טוב שנאמר (בראשית מד, ג) הבקר אור והאנשים שלחו</p>	תענית י:ב
<p>אמר רבי חייא המהלך בדרך אל יאכל יותר משני רעבון מאי טעמא הכא תרגימו משום מעיינא במערבא אמרי משום מזוני</p>	תענית י:ב
<p>אמר רב כל המרעיב עצמו בשני רעבון ניצל ממיתה משונה שנאמר (איוב ה, כ) ברעב פדך ממות מרעב מיבעי ליה אלא הכי קאמר בשכר שמרעיב עצמו בשני רעבון ניצול ממיתה משונה</p>	תענית י:א
<p>בזמן שישראל שרויין בצער ופירש אחד מהן באין שני מלאכי השרת שמלוין לו לאדם ומניחין לו ידיהן על ראשו ואומרים פלוני זה שפירש מן הצבור אל יראה בנחמת צבור</p>	תענית י:א
<p>יצער אדם עם הצבור שכן מצינו במשה רבינו שציער עצמו עם הצבור שנאמר (שמות יז, יב) וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה וכי לא היה לו למשה כר אחת או כסת אחת לישב עליה אלא כך אמר משה הואיל וישראל שרויין בצער אף אני אהיה עמהם בצער וכל המצער עצמו עם הצבור זוכה ורואה בנחמת צבור</p>	תענית י:א
<p>כשם שמשלמין שכר לצדיקים לעולם הבא אפילו על מצוה קלה שעושיין כך משלמין שכר לרשעים בעולם הזה אפילו על מצוה קלה שעושיין</p>	תענית י:א
<p>והאמר ר' אלעזר לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו שנאמר (הושע יא, ט) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר</p>	תענית י:א
<p style="text-align: right;">יפה תענית לחלום כאש לנעורת</p>	תענית י:ב
<p>אמר ר' אלעזר אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו אלא אם כן נענה כיהושע בן נון שנאמר (יהושע ז, ז) ויאמר ה' אל יהושע קום לך למה זה אתה נופל על פניך</p>	תענית י:ב

מסכת תענית -- אימרות והנהגות

<p>אמר ר' אלעזר אין אדם חשוב רשאי לחגור שק אלא אם כן נענה כיהורם בן אחאב שנאמר (מלכים ב, ו, ל) ויהי כשמוע המלך את דברי האשה ויקרע את בגדיו והוא עובר על החומה וירא העם והנה השק על בשרו וגו'</p>	<p>דף תענית ד:ב</p>
<p>רבי אומר בגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן בגדולה מתחילין מן הגדול שנאמר (ויקרא י, ו) ויאמר משה אל אהרן ולא אלעזר ולאיתמר ובקללה מתחילין מן הקטן (דאמר מר) בתחלה נתקלל נחש ואחר כך נתקללה חוה ואח"כ נתקלל אדם הא חשיבות</p>	<p>תענית טו:ב</p>
<p>אמר רבי אבא דמן קסרי אינו דומה מתבייש מעצמו למתבייש מאחרים</p>	<p>תענית טו:ב</p>
<p>אמר רב אדא בר אבהו אדם שיש בידו עבירה ומתודה ואינו חוזר בה למה הוא דומה לאדם שתופס שרץ בידו שאפי' טובל בכל מימות שבעולם לא עלתה לו טבילה זרקו מידו כיון שטבל בארבעים סאה מיד עלתה לו טבילה שנאמר (משלי כח, יג) ומודה ועוזב ירוחם ואומר (איכה ג, מא) נשא לבבינו אל כפים אל אל בשמים</p>	<p>תענית טז:א</p>
<p>תנו רבנן שלשה נקדמה להם חמה בעבורן משה ויהושע ונקדימון בן גוריון בשלמא נקדימון בן גוריון גמרא יהושע נמי קרא דכתיב (יהושע י, יג) וידם השמש וירח עמד וגו'</p>	<p>תענית כ:א</p>
<p>תנו רבנן לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארו</p>	<p>תענית כ:א</p>
<p>נכנס רבי אלעזר בן רבי שמעון ודרש לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארו ולפיכך זכה קנה ליטול הימנה קולמוס לכתוב בו ספר תורה תפילין ומזוזות</p>	<p>תענית כ:ב</p>
<p>דאמר רבי ינאי לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר עושין לי נס שמא אין עושין לו נס ואם תימצי לומר עושין לו נס מנכין לו מזכותיו</p>	<p>תענית כ:ב</p>
<p>רבי יוסי אומר אין היחיד רשאי לסגף את עצמו בתענית שמא יצטרך לבריות ואין הבריות מרחמות עליו אמר רב יהודה אמר רב מ"ט דרבי יוסי דכתיב (בראשית ב, ז) ויהי האדם לנפש חיה נשמה שנתתי בך החיה</p>	<p>תענית כב:ב</p>
<p>אמר רבי אלעזר לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מעלה ואיטלע ומנו לוי והא גרמא ליה ליה והא לוי אחוי קידה קמיה דרבי ואיטלע הא והא גרמא ליה</p>	<p>תענית כה:א</p>
<p>אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיוה"כ שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו כל הכלים טעונין טבילה ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים ומה היו אומרות בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה (משלי לא, ל) שקר חחן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל ואומר (משלי לא, לא) תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה וכן הוא אומר (שיר השירים ג, יא) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו ביום חתונתו זה מתן תורה וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו</p>	<p>תענית כו:ב</p>
<p>אמרו להם להביא גוזלות משובך שלפנינו ובסולמות שעל כתפינו כיון שעברו מהן פירקום והביאום והעולם לירושלים ועליהם ועל כיוצא בהם הוא אומר (משלי י, ז) זכר צדיק לברכה</p>	<p>תענית כח:א</p>
<p>ועל ירבעם בן נבט וחבריו נאמר ושם רשעים ירקב</p>	<p>תענית כח:א</p>
<p>אמר אביי תמוז דההיא שתא מלויי מלויה דכתיב (איכה א, טו) קרא עלי מועד לשבור בחורי וכתוב (במדבר יד, א) ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא אמר רבה אמר ר' יוחנן (אותו היום ערב תשעה באב היה אמר להם הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות</p>	<p>תענית כט:א</p>
<p>ובשניה מנלן דתניא מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב אמרו כשחרב בית המקדש בראשונה אותו היום ערב תשעה באב היה ומוצאי שבת היה ומוצאי שביעית היתה ומשמרתה של יהוירב היתה והלויים היו אומרי' שירה ועומדין על דוכנם ומה שירה היו אומרים (תהלים צד, כג) וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם ולא הספיקו לומר יצמיתם ה' אלהינו עד שבאו נכרים וכבשום</p>	<p>תענית כט:א</p>
<p>משנכנס אב ממעטין בשמחה</p>	<p>תענית כט:א</p>
<p>רשב"ג אומר לעולם יעשה אדם עצמו כתלמיד חכם כדי שיתענה</p>	<p>תענית ל:ב</p>
<p>רשב"ג אומר כל האוכל ושותה בט' באב כאילו אוכל ושותה ביוה"כ</p>	<p>תענית ל:ב</p>
<p>ר"ע אומר כל העושה מלאכה בתשעה באב אינו רואה סימן ברכה לעולם</p>	<p>תענית ל:ב</p>
<p>וחכ"א כל העושה מלאכה בט' באב ואינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה שנא' (ישעיהו סו, ז) שמחו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה</p>	<p>תענית ל:ב</p>
<p>מכאן אמרו כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה ושאינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה</p>	<p>תענית ל:ב</p>
<p>א"ר שמעון ב"ג לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיוה"כ:כ בשלמא יום הכפורים משום דאית ביה סליחה ומחילה יום שניתנו בו לוחות האחרונות אלא ט"ו באב מאי היא</p>	<p>תענית ל:ב</p>
<p>אמר רבי אלעזר עתידי הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמ' (ישעיהו כח, ט) ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו</p>	<p>תענית לא:א</p>